

interactief magazine
voor positief trainen
nummer 1
september 2011

Hallo liefste (clicker-)trainer!

Het gaat redelijk goed met [equitation science](#), dank u, of je nu een bridge gebruikt (waardoor het “clickertrainen” heet) of niet.

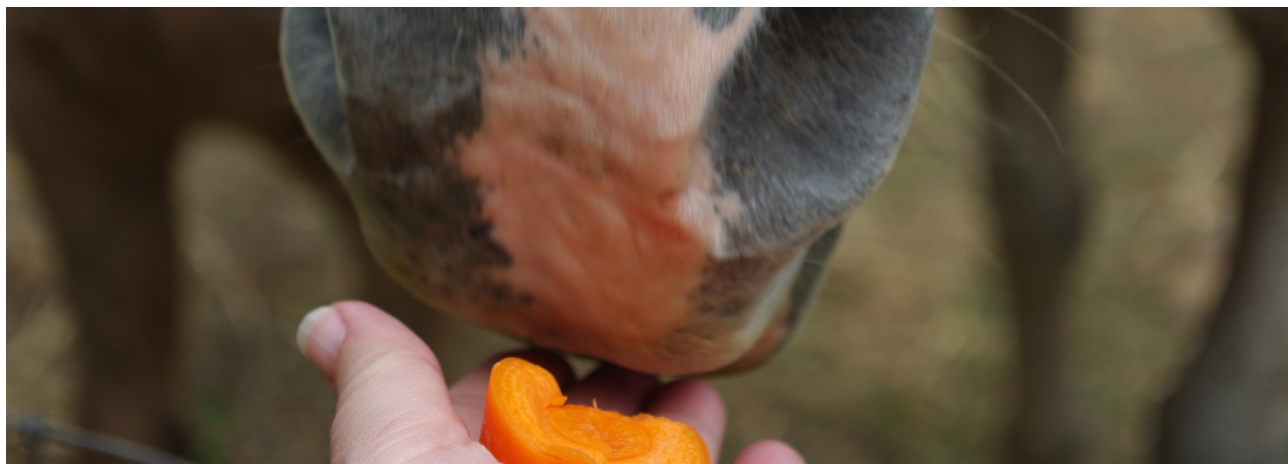
In het algemeen dan. Want veel mensen blijven vallen over dat voer. Met honden clickeren, okee tot daar toe, en dat dit in dierentuinen de zowat enig gebruikte manier van trainen is of het nu om een [vis](#), een [reptiel](#), een [zoogdier](#) of een [vogel](#) is, tja, dat zal dan wel logisch zijn. Maar voor de meeste mensen houdt het daar op - want een paard, dat is toch wat ánders, nietwaar. Een paard is een dier dat zó ongelooflijk verschillend is van al de rest op deze planeet dat het dáár niet echt voor werkt. “Dáár”, dat is dan: voer.

Of zoals een rij-instructrice me vertelde terwijl we samen in een binnenbaan stonden les te geven:

“maar met voer werken, dat wil ik toch niet hoor”, terwijl ik net daarvoor binnen 10 minuten aan háár leerling-combinatie iets had duidelijk gemaakt waar ze zelf al een jaar over deed (voor alle duidelijkheid: ik had even met haar overlegd, vooraf) - gewoon omdat ik aan één ding tegelijk werkte, in hele kleine stappen, en duidelijk aangaf wanneer het goed was. Maar al wat ze had onthouden was dat ik een ‘clickertrainer’ was - een *alien*.

Het ging helemáál niet om dat voer, toch? Tenslotte is het het páárd dat bepaalt wat hem motiveert, en dat kan veranderen. Straks, als voor dit paard bereiden worden inspannend wordt zal zijn grootste beloning misschien zijn: niets hoeven te doen.

Werken met voer is dus maar een klein onderdeel van deze vorm van trainen - **werken met een beter begrip van motivatie en timing** is de

essentie. Dat hebben mensen als [Steffen Peters](#) en [Beezie Patton-Madden](#) in elk geval wél begrepen - die clickertrainen vanwege het resultaat.

Nee, dan verkoopt het begrip 'equitation science' een pák makkelijker, mainstream - ik ben dus best wel dankbaar voor dat woord en ben echt blij met het bestaan van [Ises](#). Zo geeft [Andrew McLean](#) binnenkort een demo met Imke Bartels. Dat had ze nooit gedaan als het 'clickertraining' zou hebben geheten. Terwijl het basisdenken erachter nét hetzelfde is.

'Equitation Science' *lijkt* niet zo anders, want het hoeft niet met voer, of met die ingewikkelde bridge. Dat vind ik best wel jammer. Volgens nederige ondergetekende is het namelijk *juist* het eerst moeten werken met voer, *zonder* het vertrouwde ge(mis)bruik van druk, dat een beter inzicht geeft in hoe leertheorie in elkaar zit, veel beter dan eender welke powerpoint-presentatie. Omdat je pas als je getraind hebt zonder druk, beter beseft hoe het loslaten-van-druk werkt.

En vooral, vooral: *de bridge*. Een ongeëvenaarde tool om je timing te verbeteren, en het juiste gedrag te markeren voor je paard.

Clickertraining **is** dus equitation science, maar met een bridge erbij. En okee, een iets andere insteek.

Waar komt die angst, die onmacht om 'druk' (*veel* druk) als trainingstool los te laten vandaan? Het is het vastklampen aan ouderwetse maar wel comfortabele, vertrouwde tradities en alle grote en kleine angsten die dat met zich meebrengt die mensen weerhoudt om de stap te zetten. Angst voor verandering. Voor het onbekende, voor het verlies van efficiëntie, van **controle**.

Niet voor niets bestaat er een bloeiende bedrijfstak rond change management.

Jij en ik, we kennen allemaal de vooroordelen, en we weten allemaal hoe makkelijk ze ook ontkracht worden. Herinner je je eerste verbazing, hoe gemakkelijk het ging om een paard te doen targetten op je hand? Hoe moeilijk het was om niet direct te gaan trekken en duwen aan je paard, maar 'm gewoon te laten nadenken?

Hoe eenvoudig het was om dingen uit te leggen aan je paard als je het maar methodisch deed, in kleine stappen, en je elke kleine poging in de goede richting beloofde? Herinner je je nog dat gevoel van "ik wist niet dat paarden zo intelligent waren"? Je "wow, dit verandert mijn leven"-gevoel?

En toen ging je naar huis, en het bleek tóch wat moeilijker dan eerst gedacht. En geleidelijk aan, ondanks al je goede wil, sluipt die ouwe vertrouwde 'even doorpakken'-manier er tóch weer in. Dit paard wel, maar dát paard, die is al te oud. Of niet oud genoeg. Om voeten te geven, ja da's wel handig, maar op de trailer? Toch maar even hard doen werken, dan is het voor het paard minder erg op de trailer dan daarbuiten. Grondwerk, ja, okee, maar rijden, nee, al dat stilstaan, dat werkt toch niet?

De gremlins van de twijfel.

En toch, tóch blijft het hangen in je hoofd - dat paard dat je voor de eerste keer wékelijk zag toen het je hand aanraakte. Die ongelooflijke motivatie om het nog eens te mogen doen en die er de volgende dag nog steeds was. *Daar zat ineens iemand in*, daar vanbinnen.

En daarom, deze mailbrief, met eraan gekoppeld een driemaandelijks magazine, gewoon gratis down te loaden als pdf. Omdat je niet alleen bent. We zijn hier, samen met jou, en **wij trainen nét een beetje anders**.

Yes, we can, en we gaan het sàmen doen.

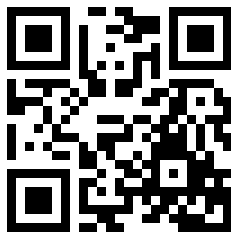
Inge Teblick

IN DIT NUMMER:

- 4 Het verband tussen rangorde en ontspanning
- 5 Wist je dat? Oren als aandachtsmeter
- 6 Een schijfje leertheorie: trailerladen
- 8 Spanning in het zadel
- 13 Agenda
- 14 Titan en de longe, door Françoise Decoster
- 16 Wist je dat? Het verband tussen negatieve bekrachtiging en positieve straf
- 17 De 'poisoned cue', wat is dat eigenlijk?
- 23 Buitenkansje
- 24 BoostCamp

Deze pdf van een vriend gekregen? Wil je graag zelf op de hoogte blijven? ItClicks verstuurt regelmatig en vrijblijvend dit gratis online ItClicks Magazine voor Positief Trainen - met praktische tips, hoe-doe-ik-dat artikels, achtergrondinformatie en onverwachte invalshoeken, geschreven door Inge Teblich en gastauteurs. Je kan je op elk moment ook weer uitschrijven, uiteraard.

[Abonneer je vandaag nog](#) - het is helemaal gratis en vrijblijvend!

Yup, het komt er eindelijk aan: de opvolger van het boek “Grondwerk met Paarden” heet, hoe kan het ook anders, “Rijwerk”.

Wat zo spelenderwijs gaat bij grondwerk blijkt plots helemaal anders te gaan eens je in het zadel zit. Waarom is het zo moeilijk diezelfde motivatie, datzelfde vrolijke paard te krijgen bij het rijden als bij het grondwerk?

Inge duikt samen met jou in de leertheorie en neemt je van daaruit mee door de basics van de rijpraktijk. Rijden ziet er plots een pák eenvoudiger uit.

Hou www.ingeteblick.be in het oog voor je voorintekenings-korting!

Het verband tussen rangorde en ONTSPANNING

GEWOONLIJK VINDEN WE 'RANGORDE' EEN LELIJK WOORD, OMDAT HET DAN OOK OVER *DOMINANTIE* MOET GAAN. EN DUS AAN DE ANDERE KANT *SUBMISSIE*.
DOMINANTIE ROEPT BEELDEN OP VAN DINGEN AFDWINGEN, VAN DREIGEN EN SLAAN, EN PROBLEMEN. HET PAARD IN VERZET. MAAR SUBMISSIE IS WEL DEGELIJK EEN VOORWAARDE OM TE KUNNEN ZEGGEN: "HE, IK LAAT HET VERDER GEWOON AAN JOU OVER."

Toen ik een tijdje geleden door oude “Horsemanship”-tijdschriften van de (nu opgeheven) Belgian Horsemanship Association waadde, kwam ik ondermeer een stukje tekst tegen van lang geleden, over mijn eerste eigen paard, Naomi:

“Ik zit achterin de piste, en Naomi komt voetje voor voetje naar me toe, nog nooit is ze zo ver de piste ingedurfd op haar eentje, en ze komt en zucht en - gaat liggen. Ze rolt. Ze rolt, en ze heeft nooit eerder gerold, nooit gedurfd haar aandacht voor de omgeving op te geven in ruil voor even rollen, en nu rolt ze voor het eerst in de meer dan twee jaar dat ik haar heb, en ze springt op, volkomen in de war dat ze het gedurfd heeft, en galoppeert weg, stuiterend, 20 minuten duurt het voor ze kalmeert en een week voor ik kalmeer.”

Ik herinner me dat moment nog goed. Het bleek trouwens een soort sleutelmoment, want daarna ging het - met horten en stoten, maar toch - stilaan beter tussen dit paard en mij. Op dat moment zei ze eigenlijk “Okee, jij bent de leider, ik vertrouw jou, ik laat het aan jou over.”

Xenophon schreef het al: alleen als een paard vertrouwen heeft in de leider kan het ontspannen. En alleen als het paard ontspannen is, kan het z'n aandacht helemaal bij de aanwijzingen van de ruiter houden - zelfs op het midden van het slagveld, tussen man-aanman gevechten, tussen bulderende kanonnen, tussen horden voetbalsupporters - of gewoon in de rijbaan. Alleen als het paard ontspannen is kan het paard alle aandacht aan z'n ruiter geven - en is het echt 'voorwaarts', in een vloeiend bewegen. Geen angst, geen twijfel, alles voor de ruiter. Gehoorzaam aan de ruiter. Het 'staat aan de hulpen'.

Het paard is een kuddedier, en een kudde (een verzameling van harem- en vrijgezellengroepen die eenzelfde graasgebied delen) impliceert rangorde. Er is iemand die zich bezighoudt met de dagelijkse gang

van zaken (de zogenaamde alfamerrie), en iemand die de boel bijeenhoudt als er gevaar dreigt (de hengst). Het waken zelf gebeurt in een beurtrol: 1 of 2 paarden grazen niet even intensief als de rest. Zij letten op en slaan eventueel alarm. Maar in die seconde na dat alarm checkt iedereen éérst even af bij de hengst van de kudde. Of een willekeurig paard in de groep vertrekt richting andere wei: dan wordt er in groep eerst even gekeken naar de alfamerrie. Pas als het leidende paard zegt "weg, nú!" dan gaat daar geen verder gepalaver meer over: iedereen vertrékt gewoon. Zoniet blijft de groep staan, en graast voort.

Maar dat geldt alleen maar in stabiele groepen, waar er meer rust is dan gerommel. Ranghogereren die voortdurend hun rang moeten 'bewijzen' tegenover ranglagere paarden zorgen voor veel stress bij die ranglagere paarden; hoe lager het paard in rang, hoe meer stress. 'Submissief' zijn heeft dus alleen voordelen **in een stabiele groep** (zoals in die beroemde uitspraak van Johan Cruijff: "elk nadeel heb ze voordeel") waar een ranghoger paard niet voortdurend op z'n kap zit. Het geeft een paard zekerheid en kalmte. Hij kan zich gewoon met zichzelf gaan bezighouden - iemand anders beslist wel in zijn plaats. **Hoe minder onrust** in de haremgroep, hoe gezonder de individuele leden van de groep: minder strubbelingen betekent ook minder ongelukken, langer en rustiger zogen en grazen.

Het is een vreemd ding, het feit dat een rustige rangorde zoiets meebrengt als niet afgeleid (hoeven) worden door dingen in de omgeving - maar het is wel precies dat stukje vertrouwen dat je nodig hebt vóór je volledige aandacht en 'gehoorzaamheid' kan krijgen. Dat is niet alleen in de grazende kudde zo - dat is ook zo met een paard onder de ruiter.

Nu kan je natuurlijk zeggen: onzin. Ik wil gewoon de beste vriend van m'n paard zijn. Ik wil de dingen sámen doen, ik hoef daar niet de baas voor te zijn. Daar heb je natuurlijk gelijk in: je kan een goede leider zijn zonder al te veel openlijk dominant gedrag te vertonen. Ook in kuddes hebben paarden immers 'beste

vrienden', en die relaties staan soms haaks op de rangorde. Dat komt omdat een paard eigenlijk helemaal niet bezig is met het idee rangorde: dominant of submissief gedrag is gewoon zijn (aangeleerde) voorkeurs-oplossing voor een bepaald 'conflict' dat in het 'nu' gebeurt. Een mens ligt wakker van die dingen, een paard doet gewoon voort met waar hij mee bezig was. En dat wil je natuurlijk gewoon bereiken: dat je paard leert even te checken bij jou wat de volgende stap is, en dan gewoon verder gaat. Dat is 'submissief zijn' - het is geen onderwerping.

In trainingsvormen als clickertraining werk je in zo'n kleine stappen dat het lijkt alsof je paard eigenlijk niets moet doen om makkelijk (zeker in het begin) een wortelschijfje te krijgen. Bovendien gebeurt er in de ogen van een buitenstaander - ook (meestal) niets als het paard het *niet* doet. Dat lijkt dus niet echt op leiderschap.

Dat komt natuurlijk voor een groot stuk omdat buitenstaanders 'leiderschap' verwarren met duidelijk zichtbare positieve straf; clickertrainers leren in feite veel subtieler met 'verkeerd' gedrag om te gaan. Clickertraining is namelijk wel vriendelijk, maar niet 'soft'.

Als clickertraining fout gaat, is het precies omdat juist dát stukje vergeten wordt. Omdat je bent vergeten dat je niet alleen een vriend en trainer bent, maar ook een leider in de zin dat je paard op jou moet kunnen rekenen. Die eerste oefening (handtarget-bridgebeloning) heeft al meteen symboolwaarde voor jullie hele verhouding met elkaar, en net daarom is perfectieering ervan zo belangrijk: het moet een gewoonte worden, routine. Jij bepaalt wanneer het paard z'n beloning krijgt, niet hij. En jij bepaalt exact hoeveel hij daarvoor moet doen, niet hij.

Je paard *moet* weten dat je betrouwbaar bent. Zo lang dat niet duidelijk is voor hem kan hij zich niet ontspannen en terugvallen op zijn routines, zonder zich druk te maken over alles wat daarvan afwijkt, zoals wanneer die beloning nu komt.

WIST JE DAT?

De oren van het paard zijn een soort van aandachts-indicator: ze vertellen precies waar het paard met z'n aandacht is.

Kijk maar eens naar de wippende, ontspannen oren bij de meest succesvolle (en dus gehoorzame) paarden. Losse oren zijn een indicatie van losgelaten spieren, van ontspanning - zelfs in de aanspanning. Die oren kunnen af en toe over en weer gaan - naar voren en weer naar achter, naar de ruiter. Niet blind voor de omgeving, en voortdurend in contact met de ruiter.

Een paard met voortdurend naar voren 'geprikte' oren is dus niet helemaal zeker van de situatie. Z'n concentratie ligt namelijk niet helemaal bij de ruiter; z'n aandacht is bij de rest van de omgeving omdat hij het gevoel heeft dat hij voor zichzelf moet zorgen.

Een paard met slappe oren daarentegen heeft zo weinig aandacht voor z'n omgeving dat hij niet gewoon onderdanig is, maar 'van de wereld af': dat is dus het andere uiterste. *Als* zo'n paard schrikt, is het heel hevig.

En een jumpingpaard dan? Natuurlijk zet zo'n paard, op de lijn naar de hindernis, z'n oren naar voor - aandacht voor de hindernis waar hij zo dadelijk wordt geacht overheen te zeilen. Maar zodra er geen hindernis meer in zicht is horen ook de oren van een jumpingpaard ontspannen (maar niet slap!) te zijn.

een schijfje leertheorie

“WAAROM GAAT EEN PAARD OP DE TRAILER,
ALS EEN TRAILER ZO SCHRIKWEKKEND IS?”

Omdat hij er weer af mag.

Er zijn veel onderzoeken geweest waaruit bleek dat een dier ertoe gebracht kan worden om naar een **aversief** iets (vb electroshock) uit te kijken, omdat de beloning die erop volgt nog veel groter is dan de aversiviteit van de shock.

Een milder voorbeeld daarvan is het halskloppen dat wij bij paarden doen. Paarden vinden dat niet echt prettig (zeker niet als een enthousiaste wedstrijdruiter op een bezwete hals slaat), maar door **associatie** leren ze dat ze gewoonlijk gerust gelaten worden daarna: ze mogen even vertragen, stappen, of de ruiter stapt af.

Dus waarom gaan paarden op een trailer? Omdat ze er weer af mogen. Van de trailer af mogen is **negatieve bekrachtiging** (het onaangename van in de trailer te moeten staan wordt weggenomen). Of scherper gesteld: omdat ze thuis geraken, niet omdat de trailer op zich fijn is - de trailer is gewoon iets waar ze doorheen moeten. Thuiskomen is de **positieve bekrachtiger**.

Op de duur wordt de trailer zélf een **secundaire bekrachtiger**, want hij kondigt ‘thuis’ (rust, veiligheid, weidegenoten, gras) aan, of ‘op trailtocht’ gaan, of ‘hoera, wedstrijd!’ (jazeker, er zijn paarden die gráág een parcours springen).

Ook een vraag over waarom iets gebeurt en hoe leertheorie daarin past? Mail je vraag naar inge.teblick@gmail.com.

Omdat hij er eindelijk op mag.

Het kan ook zijn dat een paard de trailer opgaat omdat hij juist wég mag van de situatie *buiten* de trailer. Omdat hij dan tenminste gerust gelaten wordt. In dat geval wordt in de trailer mogen staan de **negatieve bekrachtiger**.

Sommige trailerlaadmethodes gebruiken dit, bijvoorbeeld door het paard te ontmoedigen om buiten de trailer te willen blijven door hem op een cirkel in draf te sturen. Dat is dus **positief straffen** voor het niet op de trailer gaan. Het paard pas laten stilstaan als hij richting of op de trailer wil is **negatieve bekrachtiging**.

De aversiviteit van het paard om buiten de trailer hard te moeten werken is dan groter dan de aversiviteit voor de trailer zelf.

Tenslotte is er natuurlijk gewoon het stukje **habituatie**: door herhaling leert het paard dat het allemaal nog wel meevalt. Hij leert bochten nemen, versnellen en vertragen, en ontdekt bij wijze van spreken dat hij nog leeft als hij eindelijk thuiskomt.

Aversief

aversie = 1. afkeer, afschuw, walging.
synoniemen en/of verwante woorden:
afschuw, afkeerwekkend, tegenzin,
walg, afkeer, keerzijde
Kortom: iets dat je probeert te
vermijden.

SPANNING

in het

zadel

VERZET IS GEEN ONDEUGD -
HET IS EEN TEKEN DAT HET PAARD
IETS PROBEERT TE VERMIJDEN.
PUUR OVERLEVINGSINSTINCT.

Als je goed oplet, kan verzet in het zadel niet 'in-eens' gebeuren - je had het waarschijnlijk al kunnen zien aankomen op de grond. Het paard náást je is immers hetzelfde paard als het paard onder je. Misschien was hij al wat 'arroganter' toen hij je wat opzij duwde; ging z'n hoofd wat makkelijker omhoog, zat er een zekere mate van irritatie in z'n manier van doen.

Het is het begin van een neerwaartse spiraal waarbij het paard met 'trial and error' (proberen en leren) stap voor stap ontdekt wat dit soort gedrag hem kan opleveren.

In het begin verliest het paard de aandacht voor z'n ruiter en z'n taak - de oren staan geprikt naar de omgeving, en niet naar jou. Er ontstaat wat lichaamsspanning. Er is een verlies aan buiging, het paard gaat je handen ontwijken of hangen.

Is het van nature een temperamentvol paard, dan groeit de spanning in z'n lijf; hij wordt nog stijver als je hem aanspoort om voorwaarts te gaan. Het paard houdt z'n ribbenkast hol, want hij houdt lucht vast. Z'n hoofd gaat omhoog, z'n stappen verkorten en de beweging wordt hoekiger. Uiteindelijk escaleert de situatie naar weigeren vooruit te gaan (steigeren!), achteruit gaan, op hol slaan, bokken en schrikgedrag.

Wordt het paard daarentegen goed opgevangen, dan laat hij de spanning weer los. Vaak gaat dat ook gepaard met lange briesende ademhalingsstoten - een goed teken, want dat betekent dat hij de lucht en dus z'n ribbenkast loslaat.

In een 'kalm' paard daarentegen, is het verlies aan aandacht en gehoorzaamheid vaak veel moeilijker te herkennen. Het lijkt nog het meest op luiheid, tegenstribbelen. Ga je op een bestraffende manier in tegen dit gedrag, dan gebeurt het dat de hel losbreekt - en tot je verbazing herken je je 'brave' paard niet meer.

Dit gebeurt ook wel eens bij mensen die aan een of andere clinic deelnemen met hun paard waar ze “eigenlijk geen probleem” mee hebben. Eens terug thuis hebben ze plots een paard dat zich volkomen anders gedraagt dan voordien - logisch, want de duidelijkheid en dus de rust in de relatie is overhoop gehaald, en het paard zet dus weer de puntjes op de i - *zijn* i. Komt hij met dit dominante gedrag weg, dan komt de rust weer - in de vorm van jouw onvermoede submissiviteit. Daar *hoeft* niets fout mee te zijn: het zou kunnen dat jouw paard bijzonder goed voor jou zorgt...

Veel mensen denken namelijk dat een rustig temperament per definitie een ondergeschikt paard betekent - maar hoewel een ondergeschikt paard wel degelijk een rustig paard is, is het omgekeerde niet altijd waar. Veel van die zogenaamde ‘rustige’ paarden nemen je ruimte gewoon in, zijn helemaal niet met je bezig (kijken over of dwars door je heen), leiden slecht en zijn niet echt voorwaarts.

Grondwerk is van groot belang voor deze paarden; de focus bij het rijwerk ligt eerst en vooral op het voorwaarts zijn.

Oorzaak 1: miscommunicatie

Gewoonlijk is er even een communicatiestoornis tussen ruiter en paard - gebrek aan tact, ritme en impuls, en/of onduidelijke of zelfs elkaar tegensprekende hulpen brengen het paard compleet in verwarring. Het kan onmogelijk een ‘juiste’ reactie geven, want de vraagstelling is niet duidelijk.

Bijvoorbeeld:

- de hulpen spreken elkaar tegen: bijvoorbeeld hand en been tegelijk, te lang, zonder respons op wat het paard teruggeeft. *Gas geven en remmen tegelijk* is er zo eentje, of handen die voortdurend trekken in de mond omdat je je in evenwicht houdt aan de teugels, niet op tijd met je handen mee voorwaarts

geeft in een opwaartse overgang, of té stille handen in stap (niet mee met de uitgesproken hoofdbeweging van het paard).

- het teugelcontact is veel te sterk: het paard kan zichzelf niet dragen en wil weg van de pijn in z'n mond of van het snijdende (-)touwhalster op z'n neus
- het paard draagt het teugelcontact met z'n onderkaak en duwt tegen het hoofdstel in - *tegen jouw handen* dus! vanuit z'n onderhalsspieren
- het paard mag z'n hals niet lang en laag genoeg dragen in verhouding tot z'n trainingsniveau
- je gebruikt je handen om het paard in ‘een frame’ (en ik gebruik bewust het woord ‘verzameling’ niet) te krijgen, in plaats van van achter naar voor en van been naar hand. Van been *náár* hand is *niet* hetzelfde als been *én* hand!
- je probeert verzameling te krijgen zonder dat het paard voorwaarts is
- je probeert teveel tegelijk te verkrijgen
- er is nergens beloning voor het paard - geen loslaten, geen geven - wat het paard ook doet. Bijvoorbeeld: als het paard nageeft, geef jij niet na. Als je paard op je beenhulp reageert, haal je je benen er niet af; het worden zeurende benen die alleen maar vervelend zijn voor het paard en geen betekenis (meer) hebben. De enige oplossing die het paard heeft is het (proberen te) negeren van dat geklapper. Een ander voorbeeld is blijven stilstaan zonder de teugels te lossen. Het paard blijft aan de strakke teugel staan, en terwijl jij vrolijk zit te kletsen verkrampt je paard.
- je zit niet (min of meer) onafhankelijk en in balans, niet met de zit noch met de handen. Een ongebalanceerde zit rechtvaardigt (tot op zekere hoogte) de ontwijkingsmaneuvers: het paard probeert gewoon een manier te vinden om met het steeds wisselende gewicht op z'n rug om te gaan.
- Je werkt je onmacht voor het vinden van de juiste hulp uit op je paard omdat hij niet kan raden wat je

bedoeling is. Je straft 'm meer wel dan niet, voor, tijdens en na de training, omdat je eigenlijk niet meer weet wat wél te doen.
- je wil je het paard 'trainen' terwijl het gespannen, opgewonden of bang is.

Oorzaak 2: gewoonte

Als je paard correct getraind is en meestal ook zo gereden wordt, zullen er uiteraard nog steeds af en toe (gemakkelijk te corrigeren) spanningen zijn. Een

beetje weerstand af en toe is helemaal niet zo erg dan. Het betekent gewoon dat er een gezonde verhouding tussen ruiter en paard is, waarbij je paard mag zeggen waar het hem niet duidelijk is. Eigenlijk vraagt je paard dan gewoon "Wablief? Kan je eens duidelijker maken wat je bedoelt?" - ze zijn informatie over de situatie, niet persoonlijk bedoeld. Je correcties (ttz: je corrigeert je eigen manier van vragen, niet het paard) hoeven dan niet meer in te houden dan bijvoorbeeld een halve ophouding. Maar dat betekent wel dat je *onmiddellijk* ingrijpt, dat je *voorkomt* dat een paard dat foute gedrag gaat

oefenen. Je paard is een kampioen in het snel oppikken van gedragspatronen na een paar keer herhalen - het is duidelijk dat ook slecht gedrag 'herhalen' (al is het maar even) ook oefenen is - 'fout' gedrag wordt er op die manier gewoon ingetraind. Vind je het al lang goed dát hij in galop aanspringt, en negeer je meestal de manier waarop het gebeurt, behalve als je instructeur erbij is? Je vertelt je paard dus niet alleen dat het kan, maar ook dat het mag - en bovendien laat je hem toe 'foute' gedrag méér te oefenen dan het 'goede' gedrag.

Hoe beter je dus leert opletten op die kleine 'foute' dingen die er voortdurend gebeuren, hoe sneller je weer kan vragen om de dingen *goed* te doen.

Aandacht voor jou *blijven* hebben hoort hier ook bij. Laat je hem even wegstaren naar die koeien en laat je seconden voorbijgaan zonder 'm prompt weer bij de les te halen? Je mag best een beetje 'arbeidsethiek' van je paard verwachten. Hoe minder je paard tussendoor z'n eigen ding kan doen, hoe meer het een gewoonte wordt om de dingen 100% te doen.

Laat clickeren ook los als een zachtjes-aan training. Leiderschap moet je verdienen, en dat heeft geen barst te maken met de methode die je gebruikt. Kan het zijn dat je te weinig verwacht van je paarden? Te weinig precisie, snelheid, afwerking, onmiddellijke uitvoering? Te snel beloond zonder méér te verwachten dan 'ongeveer goed'? Dat zie ik namelijk als de meest gemaakte trainersfout bij mensen die al wat langer clickeren.

Oorzaak 3: redirected aggression

Je paard brengt veel meer tijd van z'n leven zonder jou door, dan met. Terwijl jij werkt, eet, slaapt, andere dingen doet gebeurt er óók vanalles met je

paard. Zoveel dingen waar jij géén vat op hebt beïnvloeden je paard: de veranderende energie-inhoud van het lentegras, héél erg geschrokken zijn van een kerkuil de vorige nacht, tot een verandering in de sociale structuur van z'n paddock-kudde. Bovendien zijn sommige paarden van nature meer temperamentvol dan andere, of gevoeliger voor veranderingen.

En dat resulteert vaak in *redirected aggression* met de ruiters als doelwit, een normaal gedrag in de hiërarchie van kuddedieren. Ook mensen hebben daar wel eens last van, trouwens. Heeft je baas tegen je geroepen op je werk, dan ben je als je thuiskomt misschien wel kortaf tegen de kinderen.

Oorzaak 4: bij toeval ontdekt

Verzetgedrag ontstaat soms ook wanneer een paard bij toeval de voordelen van een bepaald gedrag heeft ontdekt.

Bijvoorbeeld: schrikken. De eerste keer kan schrikgedrag een echte oorzaak gehad hebben - échte angst. Maar je verloor op dat moment heel even de controle over het paard, waardoor hij ook effectief wég kon van dat schrikwekkende ding. Een instant beloning voor het schrikgedrag, dus.

Als het paard telkens weer hetzelfde schrikgedrag mag vertonen op dezelfde plaats zonder dat er een alternatief wordt geboden (bijvoorbeeld langzaam naar de 'boogeyman'-plaats toewerken of voldoende training achter de rug hebben om het schrikobject te kunnen targetten), kan dit het schrikgedrag nog versterken, en zelfs op andere plaatsen weer terugkomen, tot het uiteindelijk niets meer met de oorspronkelijke angst te maken heeft. Overigens: de eenvoudigste manier om het verschil te zien tussen een paard dat opgewonden is en een paard dat bang is, zit in de staart: een opgewonden paard draagt de staart hoog op, een bang paard klemt de staart.

Veel van dit soort vermijdingsgedrag zoals weigeren vooruit te gaan, weigeren voor hindernissen of zelfs op hol slaan hebben ooit ergens een onschuldig begin gehad dat toen niet opgelost werd, en is gaandeweg veranderd in duidelijke ongehoorzaamheid. Het gedrag werd er dus door jou zélf ingetraind. Niks “je in de maling nemen” of “met je voeten rammelen” dus: je paard doet alleen maar waar jij hem in het verleden bij herhaling hebt voor beloond.

Je krijgt wat je beloont!

Alvast noteren:

- **26, 27, 28, 29 oktober**

Ises Conferentie, met aansluitend Global Dressage Forum, Hooge Mierde, N

- **25 oktober e.v.**

Trainingspsychologie 1 in Syntra Hasselt

- **5-6 november**

Clickertraining, van introductie tot rijden in St Niklaas

- **10 november e.v.**

Trainingspsychologie 1 in St Niklaas

- **18, 19, 20 februari 2012**

BoostCamp 2012 in St. Niklaas

- **19 april e.v**

Trainingspsychologie 2 in St. Niklaas

- **september 2012**

Clinic Alexandra Kurland

Titan en de *longe*

TITAN HAD MOEITE MET
HET LONGEREN OP DE LINKERHAND.
FRANÇOISE DECOSTER
VERTELT HOE ZE DAT OPLOSTE.

(Dit paard is niet Titan, overigens.)

“Dit verhaal gaat over mijn eerste ontmoeting met een klant en haar paardje. Alhoewel ik dat eigenlijk niet van plan was, ben ik teruggevallen op clicker-training om dingen duidelijk te maken voor dit paard: in dit concrete geval hoe ik het heb aangepakt om rechtsom longeren uit te leggen. Niet met de bedoeling om hierover een volledige uitleg te geven die altijd en overal toepasbaar is. Wel om kort te vertellen hoe zo iets eruit zou kunnen zien.”

Probleemstelling

“Ondersteuning in de interactie met ons jong paard” klonk de vraag van de klant.

Het was de eerste keer dat ik daar kwam. De doelstelling was om op termijn op een veilige manier te kunnen gaan wandelen* met hun paard. Er waren geen grote problemen op te lossen, dus ik dacht “dat wordt centered riding les en misschien wat do’s en don’t’s in verband met grondwerk”.

Het was een mooi palomino paardje dat bij de minste beweging achteruit ging. Leiden ging redelijk, alhoewel het baasje haar paard meetrok; maar dat was vlug opgelost door haar haar hand te doen fixeren op haar heup. Bij zo’n braaf paardje - en op vraag van de klant - was ik niet echt van plan om te beginnen clickeren. Gewoon een beetje zachte druk en release, er op, en rijden in balans.

Hoofd laag om ook buiten kalm te blijven

“Mag ik met hem aan de hand naar buiten?” klonk de vraag. “Natuurlijk. Laat hem vergezellen door jullie ouder, meer geroutineerd paard. Hoe meer hij ziet hoe beter. Maar ik zou wel eerst zorgen dat je vlotjes zijn hoofd naar beneden kan zetten. Dat

werkt kalmerend en buiten kan dit van pas komen.”

Ik dus gewoon op druk en release dat hoofd naar beneden proberen de krijgen. Het werd echter snel duidelijk dat druk en release een concept was dat dit paardje zich nog helemaal niet eigen had gemaakt. Met veel geduld, want ik wou de druk niet opvoeren, heb ik uiteindelijk dat hoofd een paar cm lager gekregen. Ik wou binnen dit uurtje les niet op dit onderwerp blijven hangen, dus ik heb gewoon aan de klant opgedragen om dit nog verder in te oefenen.

Longeren

Vóór we zouden opstijgen wilde ik wel eerst eens zien hoe dit paardje zich gedroeg aan de longe. Naar links geen probleem, niet perfect, maar ok. Maar naar rechts bleek Titan (want zo heette onze palomino), gewoon niet op cirkel te willen/kunnen blijven. Hij keerde zich telkens naar het midden en vertrok dan weer naar links. Een poging om hem te blokkeren met de longeerzweep mondde uit in een paniekerig paard dat zich lostrok.

Back to basics dus; wijken van de voorhand naar links (want zo moet hij immers vertrekken bij het longeren naar rechts), en dan steeds meer voor hem gaan staan, de weg wijzen naar de juiste kant (met hand en heup) en eventueel een ‘lange arm’ maken met een zweepje of het touw.

Na enkel keren had ik de indruk dat hij niet echt snapte wat ik van hem wou. In tegenstelling tot wat ik eerder van plan was geweest leek het mij op dat moment het best om terug te vallen op wat ik wéét dat het vest werkt om iets duidelijk te maken aan een paard: de click.

Concreet zag de training er als volgt uit :
3-4 keer de click geladen

* Vlaams Nederlands: wandelen is wel degelijk *óp* het paard

2-3 keer geclickt voor wijken voorhand dan steeds meer voor hem gaan staan om hem correct te laten vertrekken. Dit heb ik dan een stuk of 5 keer bevestigd.

Nadien vroeg ik een goed vertrek + enkele stappen op de cirkel, CT (click and treat) (zo'n 3-tal keer). Daarna heb ik bijna niet meer geclickt. In het begin vertrok hij wel op de cirkel rechts maar keerde hij toch telkens weer om naar het midden. Dan vroeg ik hem gewoon om weer te vertrekken.

Na enkele keren had hij door dat het niet de moeite loonde om zich om te keren omdat hij toch telkens teruggezet werd en bleef hij mooi op de cirkel, ook in draf.

Nog eens hoofd laag

Nu Titan de betekenis van de click doorhad, wou ik dat hoofd laag - met druk en release - nog eens hernemen. En dacht ik het niet: dankzij de duidelijkheid van de click kon ik nu zijn hoofd zo goed als tot aan de grond krijgen.

Na deze 2 overwinningen besloot ik ermee te stoppen. We waren vooruit gegaan en ik wou nu dat dit paardje dat eerst verteerde.

Achteraf hoorde ik dat iemand anders er ook in geslaagd was om hem naar rechts gelongeerd te krijgen, maar dan wel met veel machtsvertoon. Dit was hier niet het geval: gewoon wat goed is duidelijk markeren met een click en belonen met wat eten.

Waarom zouden we aan een krachtmeting beginnen als het met een click en een wortel veilig en paardvriendelijk kan opgelost worden?

Françoise Decoster
www.horsesmind.be

WIST JE DAT?

Er zijn nauwelijks of geen situaties te verzinnen waarbij negatieve bekrachtiging voorkomt zonder dat er tegelijk een positieve straf is geweest.

Bijvoorbeeld: onze aloude beenhulpen.

We staan stil, en ik wil voorwaarts in stap, dus ik leg mijn benen aan. Het paard wil vanaf van dat vervelende gevoel en zoekt dus een oplossing. Hij gaat voorwaarts, dus haal ik mijn benen eraf.

Benen aanleggen en er afhalen bij het goede antwoord is negatieve bekrachtiging (R-). Maar ik heb wél eerst het stilstaan ontmoedigd door mijn benen *eraan* te leggen, en dat is dus *positieve* straf, P+.

Hoewel de *vorm* waarin je een beenhulp gebruikt R- is, is de *reden* P+.

Twéé keer aversiviteit in één pakketje dus.

WIL JE JE PAARD IETS NIEUWS AANLEREN?
HET LIJKT ZO SIMPEL:
ALS JE PAARD HET GOED DOET,
BELOON JE HEM MET EEN STUKJE WORTEL,
EN ALS HIJ HET NIET GOED DOET
“HELP JE HEM EEN HANDJE” MET EEN TIK VAN DE ZWEEP.
KAN NIET FOUT GAAN, TOCH?

DE POISONED CUE

Ven en punir

In 2004 schreef Nicole Murray een master-thesis getiteld "The effects of combining positive and negative reinforcement during training" (gepubliceerd in 2007).

Een hondje werd getraind om binnen een op de vloer gekleefd rooster in het vierkant voor de trainer te gaan zitten.

Er waren twee 'cues' voor datzelfde gedrag: de stemcommando's "ven" en "punir".

Hoorde het hondje "ven" en reageerde het correct (door in dat vierkant te gaan zitten) dan werd het geclikt en beloond met een beetje voer. Deed het dat niet, dan gebeurde er verder niets. Er werd dan gewoon even gewacht in een neutrale houding, en dan werd de vraag "ven" opnieuw gesteld.

Ook als het hondje "punir" hoorde en correct reageerde (door in dat vierkant te gaan zitten) werd het geclikt en beloond met een beetje voer. Deed het dat echter niet, dan gebeurde er wél iets: het werd aan de leiband getrokken - een "aversive correction" - tot op dat vierkant, waarna alsnog werd geclikt en beloond.

Het resultaat:

"Even if the behavior was trained entirely with positive reinforcement, if one now clicks for correct behavior following a discriminator (a cue, command, or signal) but also gives aversive correction (leash pop, verbal reprimand, etc.) for incorrect behavior following that same stimulus, the stimulus immediately loses its value as a positive reinforcer. It is, at best, ambiguous in terms of reinforcement."

Wat gebeurde er namelijk?

Het hondje ging zich totaal anders gedragen bij het horen van "punir" dan bij "ven" - hoewel het verwachte gedrag (in het vierkant gaan zitten) nét hetzelfde was.

Bij "ven" kwispelt het de hele tijd, kijkt vrolijk op naar de trainer en volgt overal.

Bij punir heeft het de staart tussen de poten, kijkt naar beneden, durft amper bewegen en als het beweegt, gaat het aarzelend.

Zelfde trainer, zelfde locatie, zelfde gedrag, zelfde voerbeloning als het goed gaat. Alleen anders getraind.

ven

punir

De stress van de (negatieve) verwachting

“Ven” betekent dat er iets goeds gaat gebeuren. Zou de trainer het (verzonnen) woord “ulf” gebruiken en daarna altijd aan het leidtouw trekken, dan was het tenminste ook altijd duidelijk: slechte dingen gaan gebeuren. Dat is vervelend, maar het hondje zou tenminste duidelijk weten waar het aan toe was, en door gauw iets te doen zou het die straf kunnen vermijden.

Maar “punir” kan vanalles betekenen: het zou goed kunnen gaan, of slecht.

Als het hondje de cue “punir” hoort geraakt het als het ware een beetje verlamd in z’n uitvoering, er treedt onmiddellijk stress op. Het weet nog niet precies wat er van hem verwacht wordt (het is een nieuwe oefening), en moet nog gokken - maar het weet op voorhand dat de kans bestaat dat hij het fout zal doen en er dus iets onaangenaams kan gebeuren. Vandaar dat het de respons gaat uitstellen, want zo stelt het ook de kans op dat onaangename uit. Zelfs de uitvoering van het juiste gedrag gebeurt traag, vanwege de onzekerheid en het schrapzetten voor de eventuele aversieve correctie. Het mag dan wel druk-en-loslaten zijn (en dus negatieve bekrachtiging), blijkbaar is het gevoel zó aversief dat het straf-gevoel veel zwaarder weegt dan de eventuele beloning.

De cue is “poisoned” - vergiftigd.

En bij paarden?

Omzetten naar een situatie uit onze eigen training is niet moeilijk: je doet het misschien alle dagen. Je wil dat het paard in draf gaat (bijvoorbeeld aan de longe), en dus roep je “draf”. Aangezien het paard nog niet weet wat het woord “draf” zou moeten

betekenen, kan je even goed “brok” gebruiken. Je roept dus “brok” en verwacht dat het paard in draf vertrekt.

Je bent wel met clickeren begonnen, dus het plan is om als het paard het goed doet te bridgen en te belonen met een stukje wortel. Doet het paard het niet dan wordt het “aangemoedigd” met de zweep - misschien wapper je er eerst wat mee achter hem, maar eventueel raak je hem. Gaat hij alsnog in draf, dan laat je uiteraard de druk van de zweep prompt wegvallen, je bridget, en je beloont met een stukje voer. Het resultaat zal zijn dat het paard bij het horen van “brok” heel aarzelend gaat draven.

Een mensen-voorbeeld? Je eigen naam. Misschien nu niet meer, maar misschien heb je wel een jeugdherinnering daaraan. Je moeder roept je naam, en je weet niet waarom. Je kan je niks voorstellen bij het waarom. Is het voor een ijsje is, om af te wassen, of heeft ze je slecht rapport gevonden? Je stelt het dus uit, je roept “nog even”. En je rént de trap niet af - je weet maar nooit.

Negatieve bekrachtiging als ‘correctie’

De publicatie van dit onderzoek zorgde voor nogal wat schokgolven in de paardenclickerwereld. De titel van de paper hier is wel degelijk “The effects of combining positive and negative reinforcement during training”. Ons hele rijhulpen-systeem is gebaseerd op negatieve bekrachtiging. Wijken-voordruk waarbij, laat ons dat toch vooral niet vergeten, de informatie over het juiste gedrag komt vanuit het *loslaten*, niet vanuit de druk. En dat loslaatmoment combineren wij clickertrainers gewoon met een bridge, waarna vaak voer volgt als extra beloning. In theorie had de punir-training dus dubbel zo snel moeten gaan, vanwege dubbel zo duidelijk, toch?

En nu werd ons verteld hoe contra-productief dat wel was!

Hoe kwam dat dan?

Het succes van je training kan je pas achteraf meten, aan de resultaten - het is "outcome based". En het resultaat van deze punir-training was dus allerbelabberdst. Het hondje ging na "punir" steeds trager bewegen, in plaats van onbekommerd zoals na "ven".

Dat betekende dus dat

1/ er nauwelijks voldoende bekrachtiging geweest was, ondanks de bridge, en ondanks het voer en
2/ ook het wegvallen van de druk in deze opstelling nauwelijks of geen informatie gaf over wat dan wél het juiste gedrag was, omdat de aversiviteit ervan het leermoment (het wegvallen van de druk) blijkbaar overschaduwde.

Het ging dus wel degelijk toch *nét* over wat anders dan alleen de combinatie R- en R+. De **poisoned cue** ontstaat immers alleen als we **in de trainingsfase als het paard het niet doet aversieve correctie gebruiken en als het paard het wél doet met voer belonen**.

Je kan dus wel zéggen "ik gebruik R-", maar voor het hondje/het paard is de mogelijke uitkomst onduidelijk. Dát creëert dus die poisoned cue die héél lang wordt meegesleept.

Het paard denkt: "als ik beweeg, weet ik nooit of ik het goed of fout doe - of ik gestraft word, of beloond. De eventuele beloning weegt nauwelijks op tegen de eventuele straf, dus het veiligst is om niets te doen, want dan zijn er geen consequenties (geen goede, maar ook geen slechte).

Uiteindelijk gaat het paard toch wel gaan bewegen (die straf wil hij natuurlijk toch ook vermijden), maar hij zal heel tráág gaan bewegen, als het ware zich schrap zettend tegenover de straf die eventueel volgt.

De waarde van de beloning - die in het begin misschien nog groot genoeg was - gaat achteruit, wordt als het ware vergiftigd, omdat het krijgen van de beloning uiteindelijk niet meer betekent "ik heb het goed gedaan" maar "ik heb de straf voorkomen".

En de cue wordt gewoon de aankondiging van een moeilijke, onduidelijke situatie.

En dat verklaart meteen waarom zoveel clickertrainers, zodra het op rijden aankomt, de mist ingaan met ambigue resultaten... en dus afhaken.

Hoe voorkom je een poisoned cue?

Ik zie je al fronsen - zit je nu te lezen dat je druk en voerbewoningen niet mag combineren? Natuurlijk niet. Druk is niet slécht per definitie, en combineren met voer al helemaal niet. Het hangt er - zoals altijd - van af.

In de eerste plaats is het belangrijk te onthouden dat een poisoned cue ontstaat als het paard (nog) geen idee heeft

1. wat hij moet doen nà de cue én
2. wat er gaat gebeuren als hij iets probeert: zal hij dan gestraft worden, of beloond?

Zet je paard op voor succes

Zorg dat je paard *altijd* een vrij goed idee heeft van wat je van hem verwacht. Zelfs als wat je vraagt hélemaal nieuw is voor hem, presenteer het hem dan in zo'n kleine stappen dat hij nauwelijks 'fouten' kán maken. Splitten, geen grote sprongen dus. Dat is jouw verantwoordelijkheid! Zorg altijd dat je de situatie zó opzet dat het eigenlijk nauwelijks fout kan gaan. Dat impliceert véél kleinere stappen zetten in je trainingsproces dan je tot nu toe gewoon was, zonder dat je aan exactheid of precisie hoeft in te boeten.

Werk aan één criterium tegelijk. Niet te snel, te

ingewikkeld, te hoog, te breed, te lang. Eerst moet je paard leren *wat* hij moet doen, pas daarna ga je werken aan de kwaliteit, duur of snelheid van de uitvoering.

Aanvaard dat je paard fouten maakt

Het is nieuw voor hem. Hij kan niet raden wat er in je hoofd zit. Paarden zijn super-meegaande dieren: als hij zou weten wat je bedoelt dan zou hij het écht wel doen. Fouten zijn geen probleem: ze zijn informatie. Het betekent dat je iets op een onduidelijke manier hebt gevraagd, of dat hij het (nog) niet kan, of dat er iets het hem moeilijk maakt om aan jouw verwachtingen te voldoen.

Hoezeer je hem ook opzet voor succes, fouten maken zal hij toch wel doen - jij ook trouwens. Neem dat niet persoonlijk! Vraag het gewoon opnieuw, en duidelijker. Blijft je paard foute antwoorden geven, bedenk dan wat de reden zou kunnen zijn en pas je aan.

Je definitieve cue introduceer je pas na dat het gedrag voldoende gekend is

Als je een cue introduceert die weinig te maken heeft met hoe je het gedrag in het begin uitlokte (bijvoorbeeld een stemcommando zoals "ven" of "punir") wees daar dan niet te snel mee. Dat is vooral belangrijk om weten als we het nieuw te trainen gedrag eerst moeten uitlokken met een hulp.

In het onderzoek werd eerst "punir" geroepen, en pas dan, als het hondje niet wist wat het moest doen, werd er druk uitgeoefend. Dat is natuurlijk een trainingsopzet die rammelt.

Een goede trainer lokt gedrag éérst uit door:

- een target te gebruiken
- free shaping, om vrij aangeboden gedrag te 'vangen'
- negatieve bekrachtiging als hulp, met een onmid-

dellijk en duidelijk loslaten.

Pas **na** dat het hondje/je paard weet hoe hij het gevraagde gedrag moet uitvoeren, introduceer je je definitieve cue, zoals een stemcommando.

Zorg dat je negatieve bekrachtiging geen positieve straf wordt

In het [wist je datje op pagina 16](#) staat het al: er zijn nauwelijks of geen situaties te verzinnen waarbij negatieve bekrachtiging voorkomt zonder dat er tegelijk een positieve straf is geweest. Aversiviteit is inherent aan negatieve bekrachtiging - het is de reden waarom het paard reageert. Het paard gaat op zoek naar het punt waarop dat vervelende gevoel wegvalt. Het wegvallen van de druk vertelt hem hoe hij er de volgende keer ook weer vanaf raakt. Het is dus het wegvallen dat leert, niet de druk zelf.

Stel nu dat je te laat loslaat, of helemaal niet.

Of je hebt zelf geen helder beeld van wat voor reactie je van je paard verwacht, en je laat zijn poging tot het goede antwoord voorbijgaan, zonder los te laten. Of je hebt gewoon geen geduld om te wachten tot hij met een mogelijk antwoord op de proppen komt, en nog vóór hij probeert, verhoog je de druk. Dát is het moment waarop je negatieve bekrachtiging niet alleen de bestaande situatie ontmoedigt, maar dus ook het goede antwoord, en mogelijk zelfs alle volgende antwoorden. Als je paard niet beloond wordt voor wat hij probeert (ook al lijkt het maar een héél klein beetje op wat je wil), waarom zou hij dan blijven proberen?

In extreme gevallen leidt dit zelfs tot aangeleerde hulpeloosheid. Geen wortel die het kan opnemen tegen een paard dat niet meer wil.

Een goede **timing** is dus super-belangrijk, en het is pas als je met een bridge gaat werken dat je merkt hoe weinig je je bewust bent van het moment waarop je moet loslaten.

Combineer niet te snel ‘correcties’ met positieve bekrachtiging

Het lijkt vanzelfsprekend, en ik zeg het zelf ook op de eerste pagina van [m'n site](#) “je kan blijven doen wat je altijd al deed”. Inderdaad, *wat* je altijd al deed - maar daarom nog niet vanzelfsprekend *hoe* je dat deed. Als je druk gaat gebruiken om te corrigeren om daarna voer te gebruiken om het ‘leed’ van je straf te verzachten, dan ga je de mist in.

Er moet een evenwicht zijn tussen het stukje aversiviteit van de P+/R- en het aangename van de R+.

Is je beloning niet sterk genoeg om je aversiviteit te verzachten, dan overweegt uiteindelijk de aversiviteit. Het gedrag gaat achteruit; het wordt eigenlijk gestraft. Het voer vertraagt dan enkel dat proces.

Om te bepalen hoeveel aversiviteit in jouw ‘correcties’ zit, moet je eerlijk naar jezelf durven kijken. Als je van jezelf weet dat je behoorlijk aversief bent en je niet aan je gebruik van druk-als-straf wil sleutelen, blijf dan gewoon van die voerbekrachtiging weg. Bespaar je paard tenminste die onduidelijkheid.

Beter is het dus om gewoon géén correcties te gebruiken, tzt: het enige wat gecorrigeerd moet worden in de training is jezelf. Zet je paard stil, begin gewoon opnieuw, en vraag het duidelijker, of anders, maar negeer het ‘foute’ antwoord van je paard, en vooral: neem zijn falen nooit persoonlijk.

Voeg niet plots aversieve correcties toe aan een positief bekrachtigings-trainingsschema

Er moet ook een evenwicht zijn in wat het paard tot nu toe gewoon was, en wat je nu ineens gaat doen. Was je grondwerk bijna helemaal gebaseerd op R+, en schakel je in het zadel plots over op R- en zelfs P+, dan kan je de hele ambigue situatie veroorzaken in één sessie, precies omdat paarden zo snel patronen *hardwiren*. Het paard heeft geen idéé wat er

plots aan de hand is. Dat jij *of all people* dit nu doet, kan ‘m helemaal van z’n stuk brengen. Tot nu toe was de ‘cue’ van jouw aanwezigheid altijd “oh, het wordt leuk”. Toen was het ineens “oh, we moeten, of anders wordt er gestraft”. Nu weten ze het gewoon niet meer: wordt het leuk, of wordt het moeten? Krijg ik een beloning, of word ik gestraft? De uitkomst is ambigu geworden.

Zo zal je merken dat je paard de beloning nogal wantrouwig, of zelfs helemaal niet van je zal willen aannemen. Hij wordt trager, verliest z’n ‘snappy-ness’, wil niet meer uit de wei komen, wordt misschien zelfs agressief. Terwijl dat daarvoor allemaal niet zo was!

Weet dus dat het *niet* aan ‘de clickertraining’ ligt, maar aan je gebruik van correcties plus beloning. Alles komt altijd neer op de principes van leertheorie, wat ook de methode is die je aanhangt.

Of zoals Alois Podhajsky het zegt: “I would like to remind every rider to look to himself for the fault whenever he has any difficulties with his horse.”

Leer druk gebruiken als modifier cue, niet als (straffende) trainingstool

Druk is niet per definitie “slecht”, dat zei ik al. Tenslotte leidt je danspartner je ook rond met de druk van zijn handen. Die druk wordt echter gebruikt als informatie over de richting waarin je moet bewegen. Denk aan je paard *mee* laten bewegen met de druk, in plaats van ervan wég.

Er is een plaats voor straf in training... heel, heel, héél soms

Niet ‘corrigeren’ betekent uiteraard niet dat je nooit druk als straf (P+) gebruikt. Soms (“twee keer per jaar”) moet je alles uit de kast halen wat je nodig hebt, om je eigen veiligheid te garanderen. De twee meest voorkomende momenten in training waarbij

(voor mij althans) correcties terwille van je eigen veiligheid aanvaardbaar zijn:

- een paard móét van je weg (op de grond)
- een paard móét voorwaarts (in het zadel).

Een derde moment om véél druk te gebruiken valt eigenlijk buiten de training zelf: om bijvoorbeeld nog te kunnen doordringen tot een paard dat al lang is opgehouden om te proberen informatie van een mens te verwachten waar hij wat mee kán. Je gebruikt dan druk om aandacht af te dwingen. Om ruimte te creëren (een “window of opportunity” is dat zo mooi in het Engels) om te kunnen *beginnen* met trainen; waar je van dan af de dingen zonder dwang kan uitleggen.

Is dat *soft*? Welnee, integendeel - clickertraining is een vriendelijke training, maar niét ‘lief’. Je zal merken dat je assertiviteit met sprongen vooruitgaat, ook zonder aversieve correcties.

GRONDWERK MET PAARDEN
TIJDELIJK UITVERKOCHT

...en daarom een buitenkansje.

Het boek “Grondwerk met Paarden” is tijdelijk uitverkocht. Normaal laten we vóór dat gebeurt een nieuwe lading aanrukken, maar nu hebben we dat toch even uitgesteld omdat we dan twee boeken tegelijk kunnen laten drukken. Inge’s tweede boek “Rijwerk” (die titel kan geen verrassing zijn, toch?) komt er namelijk óók aan. Meer daarover in onze volgende nieuwsbrief. Wat we wél nog hebben liggen zijn een aantal licht beschadigde exemplaren van “Grondwerk met Paarden”. Dat zijn boeken die wat verdrukt in de doos zaten - een hoekje van de kaft is omgebogen, of er zit een lichte kreuk in of iets dergelijks. Woon je in België en wil je “Grondwerk met Paarden” in je brievenbus voor maar 20€, verzendingskosten inbegrepen, dan nu snel bestellen via www.ingeteblick.be. Zolang de voorraad strekt.

HOE JE KRIJGT WAT JE BELOONT
EN HOE JE BELOONT WAT JE KRIJGT.

**18, 19, 20 februari 2012: 3 dagen
lang leren motiveren.**

BoostCamp 2012 komt er aan!

Een praktische en theoretische motivatieboost voor iedereen die al even met clickertraining, operant conditioneren, equitation science enzovoort bezig is, kortom: leren motiveren. Drie dagen van gedachten wisselen met gelijkgestemden, met elkaar en de (al dan niet eigen) paarden dingen proberen, stukjes film bekijken, even dieper in op theorie, de links met anatomie en ethologie. Geen mystieke verhalen, maar gewoonweg nuchter trainen volgens de principes van de leertheorie, gebaseerd op wetenschap. Paarden trainen zoals je er nog niet eerder over hebt nagedacht, waardoor je tot een beter inzicht komt in allerlei verschillende methodes. Gegeven door de beste Belgische en Nederlandse mensen van bij ons die op dat vlak iets bijzonders te vertellen hebben. En gewoon met elkaar vieren dat we goed bezig zijn!

Meer lezen doe je op
[www.ingeteblick.be/
boostcamp/](http://www.ingeteblick.be/boostcamp/)

een schijfje *research*

Paarden horen je nerveuze hartslag

...of hoe dan ook: de paper [Investigating horse-human interactions: the effect of a nervous human](#) (2009, pdf) deed de test. Mens en paard moesten een paar keer zo'n 30 m van A naar B (zowel lopend als rijdend), terwijl van beiden de hartslag gemeten werd, langs een assistent met een paraplu, die daar verder niks mee deed gedurende een hele tijd. Op een bepaald moment werd alsnog tegen de ruiter gezegd dat de paraplu zou opengaan. Waarop de hartslag van de ruiter omhoog ging en... even later die van het paard ook - zónder dat de paraplu uiteindelijk openging.

't Is dus niet zomaar een fabeltje: een paard pikt dus inderdaad de nervositeit van een mens op.

Mini-enquête

We zouden graag (anoniem, vrijblijvend) weten wat je zou vinden van een clickertraining/equitation science forum.

Heb je een secondje tijd?

Ga dan hier even kijken.